ALTIN ORTA

Paylaşım Ekonomisini Yeniden Düşünmek

Burak Yaprak (Dr.), lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini işletme ve pazarlama alanlarında tamamlayan yazar, İstanbul Ticaret Üniversitesi İşletme Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Tüketici davranışları, dijital pazarlama, marka yönetimi, sürdürülebilir tüketim ve yapay zekâ odaklı ulusal ve uluslararası araştırmalar yürütmekte; bu alanlarda bilimsel ve sektörel projeler geliştirmektedir.

Sertaç Ercan (Dr.), lisans öğrenimini Anadolu Üniversitesi İşletme bölümünde, yüksek lisans ve doktora öğrenimini Karabük Üniversitesinde tamamladı. Yazar, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Temel çalışma alanları olan stratejik yönetim ve girişimciliğin yanı sıra dijital projeler ve araştırmalar yürütmektedir.

İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları: 84
Ticaret Serisi: 1

Altın Orta
Paylaşım Ekonomisini Yeniden Düşünmek

Burak Yaprak
Sertaç Ercan

© İstanbul Ticaret Üniversitesi İktisadi İşletmesi 2026

İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları İcra Kurulu:
Dr. İsrafil Kuralay, Prof. Dr. Necip Şimşek, Erdal Cesar, Halil İbrahim Binici

Editör: Betül Sezgin

Kitap Tasarım: Salih Pulcu

1. Baskı: Eylül 2026

ISBN: 978-625-92139-2-7

Baskı-Cilt
Gülmat Matbaacılık Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah., Fazılpaşa Cad., No: 8/4
Topkapı-Zeytinburnu/İSTANBUL
Tel: (0212) 577 79 77
Sertifika No: 49388

İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları
Örnektepe Mah. İmrahor Cad. No: 88/2.
Beyoğlu/İstanbul 34445
Sertifika No: 52416
yayin@ticaret.edu.tr

© Kitabın yayın hakları İstanbul Ticaret Üniversitesi İktisadi İşletmesine aittir. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve dağıtılamaz. Yayımlanan eserdeki görüş ve düşünceler yalnızca yazar(lar)ına aittir ve yayıncının görüşlerini yansıtmaz.

Kütüphane Kataloglama Bilgileri (CIP):
Yaprak, Burak
Altın orta: paylaşım ekonomisini yeniden düşünmek / Burak Yaprak, Sertaç Ercan. 1. Baskı, 2026. -- İstanbul : İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2026. 200 sayfa ; 15x21,5 cm. -- (İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları ; 84)
ISBN: 9786259213927
Kaynakça ve dizin.
1 Paylaşım--Ekonomik yönler 2. İş birliği 3. Sürdürülebilirlik--Paylaşım ekonomisi
HD 2963/Y37 2026

Altın Orta

Paylaşım Ekonomisini Yeniden Düşünmek

Burak Yaprak
Sertaç Ercan

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI

İÇİN
DEKİ
LER

Görseller Listesi 6
Tablo Listesi 7

Önsöz 8

1 Giriş 13

2 Sahiplikten Erişime Geçiş 37

3 Verimlilikte Paradigma Dönüşümü 79

4 İnsan İnsanın Yurdudur 115

5 Medeniyet Köprüsü 147

6 Sonuç 165

Kaynakça 177
Dizin 193

Görseller Listesi

Görsel 1. Paylaşımın Kökenleri 17

Görsel 2. İnsanın Kimlik Dönüşümü 23

Görsel 3. Mülkiyet ve Erişim İlişkisi 29

Görsel 4. 9 Şubat 2015 Tarihli *Time* Dergisi Kapağı 31

Görsel 5. Mülkiyet Odaklı Paylaşımın Gizli Maliyetleri 41

Görsel 6. Şehri Araba Yerine İnsan Ölçeğinde Tasarlamak 45

Görsel 7. Fiziksel Kilitlerden Dijital Puanlamaya Güvenin Dönüşümü 51

Görsel 8. Sanayi Devrimi'nden Bugüne Ofislerin Dönüşümü 55

Görsel 9. Kamusal Alan ve Özel Alanın Bulanıklaşması 57

Görsel 10. La Haine [Protesto] İsimli Filmden Bir Sahne 60

Görsel 11. Bir Kaynak Olarak Bilginin Dönüşümü 62

Görsel 12. Açık Kaynak ve Dijital İmecenin Etkileri 66

Görsel 13. Yapay Zekâ ve Bilgiye Sınırsız Erişimin Tartışmalı Sonuçları 69

Görsel 14. 16 Mart 1885 Tarihli *The World* Gazetesinde Yer Alan Duyuru 71

Görsel 15. Kitlesel Fonlamanın Riskleri ve Zorlukları 77

Görsel 16. Kıt Kaynaklar ve Atıl Kapasitenin Yönetimi 82

Görsel 17. Dijital Platformların Erişimi Kolaylaştırıcı Etkisi 86

Görsel 18. Döngüsel Ekonomi Modeli 87

Görsel 19. Doğrulsal Ekonomiden Döngüsel Ekonomiye Geçiş 90

Görsel 20. Gıda İsrafı ve Sonuçları 95

Görsel 21. Anlık Hizmet ve Çalışma Takip Sistemi 101

Görsel 22. Bilişsel Artığın Kullanım Şekilleri 104

Görsel 23. Ekonomideki Görünen ve Görünmeyen Etkiler 109

Görsel 24. Paylaşım Ekonomisinin Riskleri 112

Görsel 25. Botsman'a Göre Güvenin Tarihsel Evreleri 119

Görsel 26. İtibarın Dönüşümü 123

Görsel 27. İhtiyaç Haritası Web Sayfası 129

Görsel 28. İnsanı Yardım Etmeye İten Kuvvetler 132

Görsel 29. Dijital İmecenin Riskleri 135

Görsel 30. Gösteri Toplumunun Çıkmazları 137

Görsel 31. Mahremiyet ve Gönüllü Gözetimin Evrimi 141

Görsel 32. Paylaşım Ekonomisinin Sunduğu Fırsat Eşitliği 144

Görsel 33. Doğu ve Batı'nın Sentezi-Yeni Bir Ekonomik Sistem 148

Görsel 34. Bilgi Paylaşımına İlişkin Farklı İki Paradigma 152

Görsel 35. Unicorn ve Zebra Şirketlerin Stratejileri 155

Görsel 36. Vakıfların Dijitalleşmesi 161

Görsel 37. Doux Commerce'den Dijital Paylaşım Toplumuna 163

Görsel 38. Mülkiyetin Gizli Maliyetleri 167

Görsel 39. Sürdürülebilirlik ve İtidal 170

Görsel 40. Güven Toplumuna Dönüş 172

Tablo Listesi

Tablo 1. Otonom Paylaşımlı Ulaşım Sistemleri: Risk-Fırsat Dengesi 47

Önsöz

İNSANLIK tarihi çoğu zaman ilerlemenin tarihi olarak anlatılır: daha güçlü araçlar geliştirdik, daha büyük şehirler kurduk, daha fazla hıza ulaştık, daha fazla ürettik ve daha fazla tükettik. Bu anlatıda teknoloji, büyüme ve verimlilik çoğunlukla tartışılmaz başarı ölçütleri olarak sunulur. Ancak bütün bu ilerlemeye rağmen insanlığın temel soruları değişmedi: Hayatın anlamını keşfedebildik mi? İç huzuruna ulaştık mı? Daha özgür müyüz? Birbirimize daha fazla güveniyor muyuz? Yoksa sahip olduklarımız arttıkça, birbirimizden ve hatta kendimizden mi uzaklaştık?

Bu kitap, tam da bu soruların izini sürme çabasının bir ürünüdür.

Son yıllarda "paylaşım ekonomisi" adı altında ortaya çıkan dijital platformlar, ulaşım, konaklama, finans, bilgi üretimi ve çalışma hayatı gibi pek çok alanda köklü dönüşümler meydana getirdi. İlk bakışta bu dönüşüm, yalnızca teknolojik bir yenilik veya yeni bir iş modeli olarak değerlendirilebilir. Oysa biz, bu kitabı kaleme alırken paylaşım ekonomisinin bundan çok daha derin bir anlam taşıdığına inandık. Bize göre paylaşım ekonomisi, yalnızca Uber, Airbnb veya açık kaynak yazılımlarından ibaret değildir, insanlığın sahiplikle kurduğu ilişkinin yeniden sorgulanmaya başlanmasıyla yaşanan bir süreçtir.

Bu nedenle kitabımızda paylaşım ekonomisini yalnızca iktisadi bir kavram olarak ele almadık. Antropolojiden sosyolojiye, psikolojiden girişimciliğe, felsefeden teknoloji çalışmalarına kadar farklı disiplinlerin bakış açılarını bir araya getirerek daha bütüncül bir okuma yap-

maya çalıştık. Çünkü kanaatimizce paylaşım ekonomisi, ekonomik olduğu kadar kültürel, ahlaki ve medeniyet tasavvuruna ilişkin bir meseledir.

Kitap boyunca okuyucu, avcı-toplayıcı toplumlardan dijital platform ekonomisine uzanan uzun bir yolculuğa çıkacaktır. Bu yolculukta mülkiyetin doğmasını, modern tüketim kültürünün insan ve toplum üzerindeki etkilerini, dijitalleşmenin açtığı yeni imkânları ve aynı zamanda beraberinde getirdiği riskleri eleştirel bir bakışla değerlendirmeye çalıştık. Paylaşım ekonomisini romantize etmekten ve onu kategorik olarak reddetmekten özellikle kaçındık. Çünkü her yeni paradigma gibi bu dönüşüm de hem büyük fırsatlar hem de ciddi tehditler barındırmaktadır.

Kitabın belki de en önemli iddiası, geleceğin yalnızca teknolojiyle değil, medeniyet birikimiyle de inşa edilebileceğidir. Anadolu'nun vakıf kültürü, Ahilik teşkilatı, imece geleneği ve komşuluk hukuku gibi kadim kurum ve tavırlarının, bugün yenilik olarak sunulan birçok yaklaşımın aslında tarihsel karşılıklarını barındırdığını göstermeye çalıştık. Amacımız geçmişi idealize etmek değil, geçmişin birikimini geleceğin sorunlarını anlamakta ve çözüm üretmekte yeniden ele almaya davet etmektir.

Kitabın adında yer verdiğimiz "Altın Orta" kavramı da bu arayışın bir sembolüdür. Modern dünyanın uzun süre merkeze aldığı homo economicus anlayışının yerine; ölçüyü, dengeyi, paylaşmayı, sorumluluğu ve itidali merkeze alan yeni bir insan tasavvurunun mümkün olup olmadığını tartışıyoruz. Kanaatimizce geleceğin en büyük ihtiyacı, daha fazla üreten veya daha fazla tüketen insandan öte, ne kadarının yeterli olduğunu bilen, teknolojiyi insanlığın ortak iyiliği için kullanabilen ve sahip olduklarıyla değil, paylaştıklarıyla anlam kazanan altın ortayı hayat felsefesi hâline getiren "Ölçülü İnsan"dır.

Bu çalışmanın, paylaşım ekonomisi üzerine düşünen araştırmacılara, girişimcilere, politika yapıcılara ve öğrenciler kadar; insanın teknolojiyle, mülkiyetle ve toplumla yeniden kurduğu ilişkiyi anlamaya çalışan bütün okuyuculara farklı bir bakış açısı sunmasını temenni ediyoruz.

Kitabın yeni sorular doğurmasını, yeni tartışmalar başlatmasını ve farklı disiplinler arasında yeni köprüler kurulmasına küçük de olsa bir katkı sağlamasını umut ediyoruz.

Son olarak, bu kitabın ortaya çıkış sürecinde fikirleriyle, eleştirileriyle ve teşvikleriyle bize katkı sunan herkese gönülden teşekkür ederiz. Bilginin ancak paylaşıldığında çoğaldığına inanıyoruz. Bu çalışmanın da o ortak düşünme ve üretme çabasının mütevazı bir parçası olmasını diliyoruz.

Duvarların yıkıldığı bu yeni çağda, enkazın üzerinde adil, vicdanlı ve mutedil bir "biz" inşa edebilmek temennisiyle...

Burak Yaprak & Sertaç Ercan
İstanbul, 2026

Görsel Tasarım Metodolojisine Dair Not

Bu eserin teorik anlatısını, okuyucunun zihninde somut haritalara dönüştürmek amacıyla görsel bir dil inşa edilmiştir. Metin içerisinde yer alan analitik şemaların, kavramsal modellerin ve dönüşüm grafiklerinin kurgulanmasında, metni analiz ederek anlık görsel taslaklar üreten yeni nesil yapay zekâ uygulaması Napkin AI kullanılmıştır. Teknolojinin bilişsel artığı nasıl kamusal faydaya ve estetik bir anlatıya dönüştürebileceğinin somut bir örneği olan bu uygulama, kitabın felsefesiyle uyumlu bir iş birliği modelini temsil etmektedir.

İSTANBUL
TİCARET
ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI